

ANUL III • NR. 45 (146) • 12-18 noiembrie 1992 • 16 PAGINI • 35 LEI

Masă rotundă la G.D.S.:

Ultimele luări de poziție ale U.D.M.R. privitor la minorități și problema națională

Participanți:

Varga Attila, Szilágyi Zsolt (deputați U.D.M.R.), Gabriel Andreescu, Mihai Șora, Mariana Celac, Ana Șincai, Sorin Vieru, Radu Popa, Thomas Kleininger, Sorin Antohi, Andrei Cornea, Mircea Diaconu, Florin Iaru

Pag. 8-11

Politicienii față în față cu Guvernul
- declarații, comentarii -
Pag. 6-7

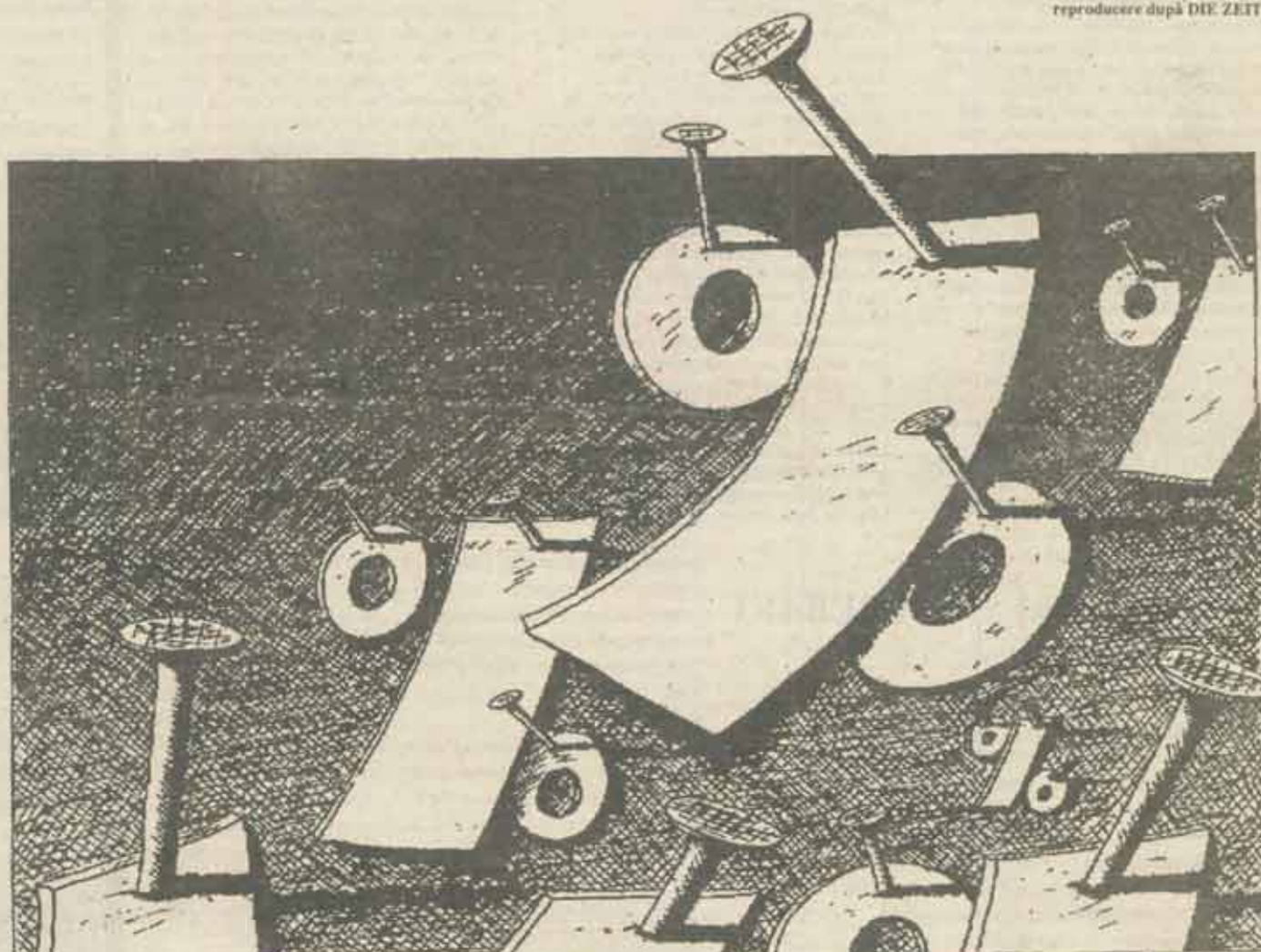
Monica Lovinescu:

"GARDĂ INVERSĂ"

de Paul Goma
- recenzie -

Pag. 14

reproducere după DIE ZEIT

O ASCENSIUNE RAPIDĂ ȘI BRUTALĂ

În urma discuțiilor dintre grupurile parlamentare, partidului comunist (denumit acum Partidul Socialist al Muncii) și Partidului România Mare le-a revenit președinția Comisiei pentru Cultură, Artă și Mijloace de Informare în Masă. Inițiativele legislative și controlul instituțiilor specifice intră astfel în responsabilitatea unor vechi mercenari ai clanului Ceaușescu, cum ar fi Adrian Păunescu și C.V. Tudor, având anterior sarcini precise în cadrul politicii anticulturale a acestuia și cunoscuți, după revoluție, prin propaganda lor suburbană, antidemocratică, xenofobă și șovină. Este evident că adevărații deținători ai puterii în stat, respectiv principalii manipulatori ai structurilor parlamentare, președintele Ion Iliescu și actuala conducere a FDSN, sînt cei ce au oferit prerogativele domeniilor sensibile ale creației și informației unor personaje atît de compromise. În același timp, nu ne poate decît surprinde faptul că opoziția

parlamentară este cosemnatarea unor astfel de înțelegeri, contribuind la legitimizarea lor. De altfel, împărțirea responsabilităților pe comisiile permanente ale Parlamentului urmează validării în Senat, fără nici un vot contra, a lui A. Păunescu și C.V. Tudor, deși existau restricții constituționale în acest sens.

Ascensiunea extremiștilor după alegerile din septembrie se dovedește, în concluzie, mai rapidă și mai brutală decît ne așteptam. De peste doi ani, actuala echipă de la putere, strînsă în jurul președintelui Iliescu, face un apel către noi să contribuim la ridicarea prestigiului României în lume, invitînd la luarea în considerare a schimbărilor democratice. Din păcate, atît timp cît destinele culturii, și deci ale spiritualității acestei națiuni, sînt date pe mina simbolurilor inacceptabile pe care le-am numit, nu putem să prevedem decît evoluția spre un regim dirijat de persoane aflate la fel de în afara lumii civilizate ca și cele ale regimului răsturnat în decembrie 1989.

GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL

În numărul viitor:

● **TINERII** – o nouă generație de sacrificiu?
(anchete, reportaje, mărturii) ● **DESPRE ÎNVĂȚĂMÎNTUL ROMÂNESC** – un interviu cu Sorin Antohi ● **Festivalul național de teatru "Ion Luca Caragiale"**

Stimate domnule Bentoii,

Poate că ar fi trebuit să adresez aceste rânduri Consiliului de conducere al

Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor și nu dumneavoastră, care "ne-ați pus în fața unui fapt împlinit", citindu-ne o cerere de demisie din funcția de Președinte al Uniunii, cerere impecabil gândită și redactată și, mai ales, de o fermitate ce nu admite nici obiecție, nici replică. Cred totuși că, în ciuda prevederilor Statutului, Consiliul ar fi avut latitudinea și obligația morală de a temporiza măcar luarea unei hotărâri atât de grave. Nici una dintre părți nu ar fi fost astfel lezată, soluția fiind găsită poate într-un viitor nu prea îndepărtat (și care ar fi fost, poate, revocarea hotărârii dumneavoastră).

Nu contestă nimeni faptul că ați făcut parte din echipa de sacrificiu (imi pare rău, dar expresia, devenită capital electoral în ultima vreme, redă în acest caz întregul adevăr), care a condus barca treburilor publice pe apele tulburi și nesigure din ultimii trei ani. Pentru Uniunea Compozitorilor, preluarea responsabilităților de către dumneavoastră a fost nu numai benefică, ci chiar salutară. Nu mi-e teamă de a deveni redundant și anost repetind lucruri bine cunoscute: faptul că sînteți o competență, inclusiv de dincolo de profesie, în materie de legislație și de administrație fermă și

neobosită, de pildă, ceea ce a făcut, între multe altele, ca Uniunea să revină în clădirea Palatului Cantacuzino (restaurat din fondurile Uniunii și derobind Ministerul Culturii de această povară financiară); ați dat astfel posibilitatea și Muzeului "George Enescu" să-și recupe spațiile firești în numita clădire și să-și înceapă refacerea din cenușă. Alte însemnate izbînzii, fiind de funcționarea internă a breslei creatorilor muzicali, au situat Uniunea Compozitorilor la un nivel de existență mai mult decît onorabil. Ați militat, în temeiul pregătirii dumneavoastră juridice ce fericit o dublează pe cea muzicală, la elaborarea legii dreptului de autor, o lege modernă, aliniată la normele internaționale, ceea ce v-a atras stîna tuturor acelorora cu care ați lucrat în această direcție.

Înțelege oricine că ați cheltuit energie și potențial nervos pentru o asemenea muncă, ceea ce nu a fost decît în detrimentul propriei creații artistice. Se înțelege că ați fost secundat numai în parte de colegii de meserie (explicația constînd în egală măsură în încrederea de care v-ați bucurat și comoditatea izvorîtă din structurile individualiste și egoiste ale artiștilor). Nu au fost excluse, dacă ducem raționamentul mai departe, nici adversitățile (de recunoștință ce să mai vorbim...), ceea ce nu v-a produs decît amărăciune. În fața acestor date-argument, ce mai poți zice? Și totuși! Așa cum am spus și cu ocazia recentei ședințe a Consiliului Uniunii, sînteți unul dintre pușinii oameni aleși (alții au fost în alte cazuri "desemnați") după 1989 să conduceți într-un spirit demn și democratic destinele unei obști deloc neînsemnate în această țară. Dacă ne uităm în jurul nostru, se petrec, sub

pretextul diferitelor "remanieri" și reorganizări, tot felul de abandonuri sau înlocuiri ale oamenilor capabili din fruntea instituțiilor culturale. Vechile criterii, insinuate perfid prin etichete precum "capacitate organizatorică", "fermitate", "consecvență", revin la suprafață. Dacă se întîmplă însă ca un profesionist de primă mînă să aibă și aceste calități manageriale – este cazul dumneavoastră –, atunci, o dată cu presiunea factorilor obiectivi, se mai adaugă presiunea acelorora care sînt puși pe carieră administrativă, pîndind locurile din fruntea piramidei. Ei știu foarte bine că, spre deosebire de ei, profesionistul, ros de nostalgia cabinetului său de creație și lehametit de greutățile ce se tot acumulează, mai devreme sau mai tîrziu va ceda. Dar vor putea fi conduse teatrele, institutele de cercetare sau cele de învățămînt artistic de altcineva decît de oamenii de profesie? Într-o situație normală, cum părea să fie cea spre care nădăjduiam că ne îndreptăm, nu. În altele, precum aceea pe care abia am trăit-o, da. Este posibil să vedem reinstaurîndu-se la cîrmă activiștii.

Chiar dincolo de interesele imediate ale breslei, față de care, sînt convins, veți fi alături și de aici înainte, mi se pare necesar a medita la imaginea, chiar dacă nu cu totul catastrofică dar posibilă, pe care am înfățișat-o. Mă gîndeam dacă este o întîmplare că un anumit punct din Statutul Uniunii Compozitorilor, la a cărui elaborare ați avut o contribuție esențială, vă ajută acum să vă prezentați demisia fără puțință de reacție din partea celor care, cu afită încredere, v-au adus atunci investiția.

GHEORGHE FIRCA

Către revista "22"

NEDUMERIRI ȘI ÎNTREBĂRI

- 1.- Dacă se cunoaște practicarea relațiilor sexuale între animale de același sex?
- 2.- Urmează justificarea altor aberații sexuale și eventual al toxicomaniei a persoanei?
- 3.- S-a făcut vreun sondaj al opiniei publice românești cu privire la acceptarea celor două aberații sexuale, de către cei doi reprezentanți ai Revistei "22", redactorul șef dna. G. Adameșteanu și un redactor dl. G. Andreescu?
- 4.- Dacă întreg G.D.S. sau măcar majoritatea lui stabilită democratic este de acord cu cele cuprinse în pagina referitoare la aprobarea homosexualității și a lesbianismului?
- 5.- Întreaga pagină 13 a numărului din 28 august - 3 septembrie 1992 al săptămînalului "22" este o încurajare, prin înlăturarea oricăror eventuale ezitări a tineretului spre practicarea homosexualității și a lesbianismului?

Să ne mai mirăm că asemenea atitudine dă apă la moară partizanilor stîngii, care nu vor ezita să strige: iată ce schimbare vă propune G.D.S.!

Să așteptăm din partea revistei "22" propuneri pentru un eventual guvern de homosexuali și lesbiene ca să dovedim lumii cit de "europeni" am devenit?

PETRE IOGU

FALSUL "EUROPENISM"

Dacă "22" ar fi propus cititorilor doar ca temă de discuție "homosexualismul și lesbianismul" ar fi fost o situație. Dar redacția nu ne propune, ci ne impune acceptarea celor două aberații sexuale ca pe o condiție a "europenismului" nostru, iar Comitetul Helsinki "deplînge" negarantarea prin lege a acestor "drepturi și libertăți" ale unei minorități.

Cînd a luat Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România-Comitetul Helsinki hotărîrea în cauză? Cu unanimitate de voturi sau cu majoritate, doar? Dar,

considerînd, ca ipoteză numai, că este o hotărîre a majorității membrilor Comitetului Helsinki ce reprezintă această față a poporului român: un mentor de opinie ori un stricător de moravuri, în acest caz?

Dar Grupul pentru Dialog Social cînd a adoptat aberanta hotărîre a susținerii unor aberații sexuale ca homosexualitatea și lesbianismul?

Deontologia profesională invocată este respectată cînd doamna G. Adameșteanu susține textual "Recent în Germania, cu multă presă de față, s-au impus căsătoriile". S-au impus în sensul că au fost legiferate ori s-au cerut numai de către homosexuali, ceea ce este altceva? Ceea ce dînsa numește "firesc", în cazul homosexualității și al etalării acestor relații omenești de tip patologic, este firesc, al firi adică? Cui folosește propaganda aceasta rău mascată cu pericolul unei posibile explozii de SIDA?

O lume care și-a pierdut reperele morale și exigențele moralei poate fi mai lesne manevrată decît una care cunoaște limitele patologice ale sexualității și oprește încălcarea lor în interesul speței umane și al frumuseții ei morale. Căsătorii între bărbați? Căsătorii între femei? Tatăl și fiul nu sînt și ei bărbați? Dar mama și fiica nu sînt și ele femei? Ei nu au dreptul să fie homosexuali și între ei, ori lesbiene între ele? Atunci ce înseamnă incestul? Sau, în numele aceleiași greșite înțelegeri a drepturilor și libertății persoanelor vom eradica noțiunea și cu ea și morala?

Crede conducerea și redacția săptămînalului "22" că înaintea problemelor tineretului, înaintea problemei Bucovinei, înaintea șomajului, înaintea extremismelor naționaliste de tip PUNR și UDMR, înaintea eliminării consecințelor teritoriale ale pactului Ribbentrop-Molotov, cea mai presantă problemă românească este legalizarea homosexualității și a lesbianismului?

Care este punctul de vedere al GDS și al săptămînalului pe care îl acoperă cu autoritatea sa morală față de acest fals "europenism" și față de morala creștină?

G. STĂNESCU

IMPORTANT

Revista noastră asigură în continuare contractarea unor abonamente avantajoase la sediul redacției: costul unui abonament ridicat de la sediu (Calea Victoriei nr. 120), cu posibilitatea păstrării exemplarelor neridicate la redacție, este de 390 lei pe trimestru (decî cu o reducere de 11% în raport cu costul real).

Pentru abonamentele expediate prin poștă, costul va fi de 490 lei (adică o reducere de 14%).

Cititorii din străinătate se pot abona la revista "22" depunînd costul abonamentului în conturile noastre deschise la Banca Comercială Ion Țiriac S.A. București: pentru dolari în contul 4020253230, pentru mărci în contul 4020253231, pentru franci francezi în contul 4020253235 (cu specificația: PENTRU REVISTA "22") sau trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România. Costul unui abonament pentru zona europeană este de 72 dolari pe an (36 dolari pe 6 luni, 18 dolari pe trimestru) sau echivalentul în orice monedă convertibilă (120 DM anual, 60 DM pentru 6 luni, 30 DM trimestrial, 400 franci francezi anual, 200 franci pentru 6 luni, 100 franci trimestrial). Pentru celelalte continente, prețul unui abonament este de 80 dolari anual, 40 dolari pe 6 luni, 20 dolari trimestrial.

LA SEDIUL REDACȚIEI PUTEȚI CUMPĂRA DIN STOC:

Numere vechi, după cum urmează: din anul 1990 numerele 16, 18, 19, 20, 21, 23, 28, 33, 35, 37, 41, 49, iar din anii 1991 și 1992 - orice număr. Exemplarele vechi din anii 1990 și 1991 vor fi comercializate la prețul de 25 lei/ex., indiferent de prețul de vînzare înscris pe ziar. De asemenea, redacția "22" ține la dispoziția doritorilor "Raportul asupra evenimentelor din 13-15 iunie" și Ediția specială "22" - "Suspiciune de fraudă".

Redacția revistei "22" anunță că își rezervă exclusivitatea pentru difuzarea revistei în străinătate. Orice altă difuzare prin intermediul difuzorilor de presă neautorizați de redacția revistei "22" este interzisă.

ANUNȚ

Cu părere de rău îi anunțăm pe abonații noștri că de la data de 1 noiembrie 1992 se sistează abonamentele cu reducere pentru pensionari, studenți, elevi, deținuți politici și veterani de război, din cauza întreruperii sponsorizării lor (temporar, sperăm) de către Institutul Național pentru Democrație. Abonamentele încheiate pînă la 1 noiembrie a.c. rîmin valabile.

GABRIEL
ANDREESCUPOLITICA DE
SUBSOĪ

Și valurile, cu agitația lor la suprafață, ne fac să uităm că marea se întinde dedesubt. Spectacolul politic asupra căruia se concentrează în ultimul timp mass-media ne fură atenția de la evenimentele mai semnificative; deseori, decât temele vedete. Câtă atenție s-a dat, spre exemplu, deciziilor de ultimă oră ale Ministerului Afacerilor Externe? Nici nu s-au vândut ultimele exemplare din cărțile lui George Orwell și iată, M.A.E. introduce restricții cu privire la folosirea cuvintelor *Ardeal* și *Transilvania*. Că eminențe de la M.A.E. îndrăznesc din nou să dea norme lingvistice era un lucru improbabil înainte de alegeri. Același M.A.E. recidivează cu o decizie la fel de stranie: prefecturile au primit prin telexuri sau faxuri ordinul de a anunța și a solicita aprobarea întâlnirilor cu persoane străine. Că o prefectură trebuie (sau nu) să informeze asupra contactelor este un lucru asupra căruia se poate discuta. Prefectura rămâne o instituție guvernamentală și, în principiu, primește ordine cu privire la activitățile considerate importante. Dar, chiar dacă s-ar accepta faptul că întâlnirile cu străinii sînt de această "importanță", ordinele trebuie să "curgă" de la primul-ministru, sau de la Departamentul administrației locale. În orice caz, nu de la Ministerul Afacerilor Externe. De ce, atunci, telexurile și faxurile au venit de acolo? Se cunoaște faptul că M.A.E. constituia un teritoriu al securității (adică, o parte a securității). Deci unul din centrele principale (și abuzive) ale puterii. Din acest motiv, reprezentanții României în străinătate au rezistat mult timp la posturile lor, deși noua echipă de după revoluție realiza că situația avea de ce să trezească conștiința partenerilor occidentali. După cîțva timp s-au schimbat (cum afirma, la un moment dat, dl. Adrian Năstase, în proporție de 80%). Adică - de această dată comentariul aparține ambasadorului Olandei, într-un interviu din "22". Coen Stork fiind cel mai pitoresc, dar și mai serios ambasador din România - cei mai răi din țară au plecat în străinătate, iar cei mai răi de acolo au revenit în țară. Vedem acum că "alesul" Ministerului Afacerilor Externe a devenit între timp a doua persoană ca importanță din partidul președintelui Iliescu (numesc, evident, FDSN) și președintele uneia din Camere. Dată fiind importanța securității în viața internă a țării, s-a gândit, probabil, că ea ar trebui să se manifeste și "pe viu", nu numai ocult (ca scenariile de conflicte puse la punct de dl. Măgureanu) și atunci devine de înțeles de ce M.A.E. ajunge să trimită hotărîri prefecturilor, organe ale guvernului pe lângă administrația locală. Iată de ce presa ar trebui să dea mai multă atenție comportării unor instituții care sînt, în fond, sediul mișcărilor autentice de forțe în stat.

O "secțiune" în alte ministere și instituții

oferă imagini analoage. Încet, încet, acestea trec sub conducerea protejatorilor președintelui, creîndu-se funcții care repetă vechile mijloace polițiste ce au subminat viața țării sub regimul Ceaușescu.

Dar este bine să-ți arunci ochiul și mai în adînc. Înspre diferite puncte cardinale sînt trimiși oameni ai ministerelor, ai comisiilor din parlament, ai tot felul de organisme inventate de guvern, care fac să roșescă pe compatrioții lor normali cu care, întâmplător, se întîlnesc. Grobianismul, poftă de cîștiguri meschine și pozițiile lor (în numele instituțiilor țării) creează o imagine penibilă în ochii străinilor. Iar acasă, în întreprinderi, foști securiști retrași la pensie sînt reangajați în posturi apropiate de conducere (consilieri juridici, spre exemplu). Nu ar fi nimic rău dacă ei s-ar integra în viața socială în mod firesc, reducînd tensiunea lăsată de istoric. Dar, prin prezență, nu fac decât să reînchege o rețea de tip mafiot ale cărei personaje vor adăuga mult rău și prea puțin bine. Cum este posibil ca acești neaveniți să ne reprezinte și să ne dirijeze? Evident, sînt aceiași care dădeau marca primitivă a regimului Ceaușescu. Mișcarea lor veselă, după alegeri, sugerează că ne aflăm în fața unei reveniri generale, insuficient luată în seamă, deși reprezintă una dintre cele mai importante radiografii făcute evoluției și mai ales, perspectivelor politice.

Totuși, pînă unde va merge acest proces? Nu numai viața parlamentului arată că bruschețea cu care acționează coaliția FDSN, PUNR, PRM, PSM duc lucrurile, rapid, spre o restaurație în forță. Cum se va mai opri mișcarea care îi pune pe foști în situația de a-și lua o revanșă completă și care va face ca instituțiile să funcționeze pe bază de resentiment? Ion Iliescu, mai puternic ca oricînd, își țese plasa cu dexteritate din această materie umană arogantă, obtuză, care nu ar fi nimic fără docilitatea pe care președintele îi dă prilejul să și-o confirme. De altfel, așa cum bine au arătat alegerile, I.I. este alesul părții celei mai puțin informate, și conservatoare, din societate. El nu numai că mizează pe această categorie dar, contrar unui elementar compromis social, încearcă să o extindă, să-i asigure înțietatea. Prin pătrunderea sistematică a mercenarilor lui I.I. în principalele instituții care controlează funcționarea statului (Curtea Constituțională, Curtea Supremă, C.N.A. ș.a.m.d.) independența puterilor devine, pe zi ce trece, un principiu fără conținut practic. În raport cu tot ceea ce am spus pînă acum, Ion Iliescu tinde să se apropie de predecesorul său, Nicolae Ceaușescu. Va merge Ion Iliescu chiar alt de departe, încît să repete destinul acestuia, pînă la capăt?

IMAGINI DIN
TRIBUNĂ

FSN și Convenția Democratică au apărut împreună prima dată ca să relateze despre cum s-au desfășurat negocierile cu FDSN. A fost o măsură de precauție împotriva răstălmăcirilor, dar inevitabil și afirmarea publică a unei alianțe. Convenția refuzase să trateze separat cu FDSN pentru președinția Camerei Deputaților și sprijinise candidatura FSN. Petre Roman se arătase recunoscător pentru solidaritate, deoarece văzuse în ofertele FDSN o încercare de marginalizare a formațiunii politice pe care o conduce, dar și de divizare a noii opoziții unite. În decursul discuțiilor pentru formarea guvernului, cei care se puteau deja considera în opoziție își descoperiseră destule puncte comune pentru a prezenta un punct de vedere unitar, chiar și în privința unei strategii economice. Dar de aici și pînă la o acțiune consecvent solidară a rămas o distanță destul de mare.

Să încercăm să vedem pînă unde poate merge solidaritatea dintre partidele din Convenție și Frontul Salvării Naționale. Săptămîna trecută, la Camera Deputaților s-a petrecut un episod semnificativ. Pentru președinția comisiei economice, din partea opoziției apăruseră doi candidați: Mircea Ciuraru, unul dintre economiștii de bază ai PNȚCD, și Adrian Severin, protagonist al reformei în varianta FSN. Cui să revină comisia economică? Rivalitatea celor doi a condus la ideea unui artificiu: opoziția a decis să propună înființarea unei comisii speciale pentru privatizare, care să revină lui Adrian Severin, în timp ce comisia economică obișnuită urma să fie revindicată de domnul Mircea Ciuraru. Am asistat, în cele din urmă, la o surpriză. Grupul PNȚCD, în plenul adunării, refuză ideea unei comisii de privatizare, aducînd argumente de natură principială: privatizarea n-ar putea fi separată de problemele economice generale. Argumentul a fost reluat cu o ciudată agresivitate teoretizantă. În definitiv, domnul Ciuraru constatase că o comisie specială pentru problemele reformei ar fi plasat pe planul al doilea importanța comisiei economice obișnuite și, desigur, i-ar fi redus propria influență. Ca urmare, votul ne-a pus în fața unei situații greu de prevăzut: PNȚCD votează împreună cu FDSN împotriva FSN și a partenerilor din Convenție. Comisia de privatizare n-a mai luat ființă, dar PNȚCD obținuse o victorie pe care era greu s-o explice opiniei publice. O ușoară derută propagandistică a cuprins grupul PNȚCD, care trebuia să combată presupunerile că se raliase stîngii, neputînd, în același timp, să-și facă publice motivațiile. Iar pînă la urmă, victoria s-a transformat într-o înfrîngere usturătoare: președinția comisiei economice n-a revenit domnului

HORATIU
PEPINE

Ciuraru, Frontul Democrat al Salvării Naționale ținînd să-și impună propriul candidat.

Mai importantă poate decât această înfrîngere este împrejurarea că grupurile Convenției Democratice au început să acționeze contradictoriu. Proiectatul consiliu de coordonare al parlamentarilor aleși pe lista Cheii nu s-a putut realiza din multe motive, dar la situații de felul celor descrise mai sus nimeni nu se așteptase. Opoziția, deși mai importantă numeric decât în prima legislatură a Parlamentului, nu poate realiza nimic decât printr-o politică concertată. Grupurile opoziției au de ales între a încerca să propună programe distincte, afirmîndu-și individualitatea, dar cu riscul de a nu obține nimic, și a propune un program minimal, mai general, care atenuază diferențele, dar cu șanse superioare de reușită.

Frontul Salvării Naționale e mai conștient de această situație, deoarece la orice înțelegere între Convenție și FDSN va rămîne într-o poziție marginală, unde nu va mai întîlni, ca posibil partener, decât UDMR, PNȚCD, cu o pondere superioară, a bătuit însă că poate merge pe cont propriu și a demonstrat că are gustul riscului. Desigur, se poate spune că miza nu a fost foarte importantă, dar înfrîngerile mici, neglijabile în aparență, se pot transforma prin acumulare într-un eșec de proporții.

O piatră de încercare pentru politica opoziției va fi și replica pe care o va da cabinetului propus de domnul Nicolae Văcăroiu. Imediat după prezentarea premierului desemnat la Cotroceni, am distins, dacă nu atitudini diferite, cel puțin nuanțe diferite care pot evolua divergent. Petre Roman a afișat un dispreț discret pentru fostul său subordonat, un funcționar fără personalitate, dar a exprimat o acceptare de principiu. Nicolae Manolescu s-a abținut diplomatic de la orice comentariu. Horia Rusu a fost foarte sever, neputîndu-și stăpîni decepția și declarînd că nu poate sprijini un guvern de așa-numiți specialiști. Corneliu Coposu a făcut o declarație strict denotativă, în maniera sa foarte supravegheată, din care nu se poate deduce decât poziția politică de principiu. Ce va ieși de aici vom vedea în zilele următoare. Oricum, e interesant să observăm că pînă și în cadrul FSN am putut distinge nuanțe diferite. Adrian Severin a fost, spre deosebire de Petre Roman, mult mai sever față de propunerile sumare ale domnului Văcăroiu, considerîndu-le destul de străine de un program cu adevărat reformist. Ezităriile par a se trage din împrejurarea că opoziția nu și-a definit suficient de clar obiectivele.

ANDREI CORNEA CURAJUL NORMALITĂȚII

Lucrurile cele mai normale constituie la noi încă o excepție ce se cere a fi notată: iată, zilele acestea, un prim-ministru urmează să elibereze postul pe care l-a ocupat timp de un an și o face democratic și constituțional. Nu este alungat de mineri, prin violența străzii și lovituri de culise, precum predecesorul său, Petre Roman, nici nu ajunge din Palatul Victoriei direct la închisoare precum Constantin Dăscălescu, nici nu iese pe ușa din dos, precum atîția prim-miniștri din perioada comunistă. Mai mult, dl. Theodor Stolojan pleacă, deși mulți și influenți – printre alții chiar președintele Iliescu – l-ar fi dorit în continuare în același loc. Ar fi fost destul, deci, ca dl. Stolojan să consimtă – și majoritatea forțelor politice, inclusiv opoziția, ar fi primit formula, dacă nu cu entuziasm, măcar cu sentimentul că, după aceste alegeri inconclusive, o soluție mai bună nu prea se vede.

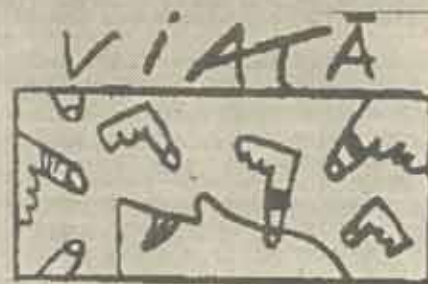
La aceasta trebuie neapărat adăugat și faptul paradoxal al popularității primului-ministru în exercițiu, în pofida declinului economic, popularitate menținută și după alegeri, așa după cum sugerează ultimul sondaj CIS.

Care este, prin urmare, lucrul normal? Acela că un om, remarcabil de popular și avînd toate datele și competențele spre a deține în continuare o însemnată putere, totuși renunță. În plus, o face nu în urma unei decizii de moment și pasibilă de implicații umorale sau conjuncturale, ci după ce și-a anunțat intenția de multă vreme, refuzînd să se prezinte ca un

competitor la recente alegeri, deși șansele sale – chiar de a deveni președinte – erau serioase. Cu alte cuvinte – normalitatea, faptul banal, aproape trivial, dar care la noi sună a suprem paradox – iată-l: un om alege să se țină de cuvînt.

Firește, circotații care nu uită că și soarele are pete nu au întîrziat să invoce motive ascunse, spre a elimina această "normalitate paradoxală": s-a invocat un post bine remunerat și "călduț" la FMI, divergențe cu oamenii politici de la putere, au fost suspectate înțelegeri de nemărturisit. Unii elimină problema, circumscriind-o pur și simplu ticurilor de "finanțist" ale personajului. În fapt, se pare că a-ți ține cuvîntul e la noi un "caz", cu atît mai mult cînd nimeni nu pare a fi dispus să se indigneze dacă nu ai face-o. Să păstrezi contabilitatea angajamentelor și să te încăpățînezi să nu radiezi nimic din registrul propriilor promisiuni sună a prăfuită deprindere de conștopist de provincie.

Eu cred că trebuie să ne consolăm cu ideea că dl. Stolojan e un ins normal: a promis cîndva că nu va candida – nu a candidat. A mai declarat că nu dorește să-și păstreze fotoliul de prim-ministru – iată că pleacă. A lăsat să se înțeleagă că nu-l interesează puterea – ei bine, nu-l interesează. Îl interesează, în schimb, fenomenul tranziției la economia de piață și dorește să utilizeze oportunitatea de a-l studia de pe poziția de arbitru a funcționarului FMI. Finanțistul are curiozități teoretice. Sau îi este pur și simplu lehamite de slujba de la Palatul Victoriei. Sau are probleme cu familia, pe care a neglijat-o. După ce și-a făcut datoria publică, un om a decis să redevină o persoană privată: să se consacre pasiunilor teoretice, să-și cultive penanții. A decis mai ales să-și respecte angajamentele luate. A decis că la putere se poate renunța fără crispări, firesc, normal. Într-o țară în care mai toți politicienii se visează Caesar, iată un contabil-șef ce nu visează decît cifre, dar care a avut curajul normalității unui Cincinnatus.

și un român autentic, chiar și după nume, și dacă aceste două elemente se conjugă sînt semne că va putea face o treabă bună. Tot ceea ce avem de făcut presupune bună-credință și competență. Depinde foarte mult de echipa pe care o va realiza, care, cred eu, va fi formată din politicieni fedesești și tehnicieni. Dacă se va pune piciorul în prag și se vor lua niște măsuri care să aibă finalitate imediată, nu va fi un guvern de sacrificiu, așa cum se spune. Dacă depășește primele opt luni de zile, rămîne pentru opt ani.

GHEORGHE DUMITRAȘCU – senator FDSN

"Or fi ei fedesești, dar sînt specialiști"

Mă bucur că dl. Văcăroiu nu este un angajat politic total. Este fără îndoială propusul nostru, a luat legătura cu grupurile noastre parlamentare. Nu știu ceea ce este ideal, știu doar ce este prost; și în opoziție cu prost, această alegere este bună. Guvernul va fi un melanj între politicieni FDSN și tehnocrați. Or fi ei fedesești, dar sînt specialiști; adică nu-i vom pune pe criterii politice pur și simplu, așa cum se întîmpla în România în perioada interbelică. Se vor face eforturi serioase de a avea pe fiecare post un om de-al nostru, dar care să fie și un specialist în domeniu. Noi colaborăm cu toată lumea, chiar și cu Convenția Democratică, în sensul că niște sugestii pot veni de oriunde. Înșuși faptul că guvernul va trebui să dea socotală acestui parlament este o formă a colaborării.

CAIUS TRAIAN DRAGOMIR – senator FSN

"Sîntem în faza examenului de admitere la facultatea de prim-miniștri"

Mai devreme sau mai tîrziu, România va trebui să iasă din zona fabricării de prim-miniștri. Este normal ca fiecare partid participant în campania electorală să aibă setul lui de prim-miniștri; cîtă vreme invităm să ocupe această funcție persoane care de abia se formează, sîntem în faza examenului de admitere la facultatea de prim-miniștri.

La discuțiile cu dl. Iliescu am spus că sînt două lucruri care trebuie luate în considerare: primul, că este nevoie de un prim-ministru care să fie membru de partid, pentru ca să fie angajat cu un program pe care să-l putem evalua dinainte, iar al doilea, că România nu are numai probleme economice, are probleme de identitate, sănătate, cultură, de toate felurile. Un finanțist nu are cum să fie prim-ministru în asemenea situație. Am văzut asta din guvernarea Stolojan, care numai guvernare nu a fost. I-am spus dl. Iliescu că

POLITICIENII FAȚĂ ÎN FAȚĂ CU GUVERNUL

DINU PATRICIU – senator PNL-AT

"O cacealma politică a FDSN-ului"

Important în discuția despre formarea guvernului mi se pare un singur lucru: asumarea de către FDSN a responsabilității guvernării, deoarece acest guvern va trebui să aibă un program care să corespundă programului electoral al FDSN. În caz că această similitudine există, rezultă că nu este un guvern de tehnocrați, ci unul politic și nu ne vom opune formării lui. Dacă însă guvernul, prin programul lui, nu va reprezenta FDSN, atunci numirea d-lui Văcăroiu (independent după cîte declarații) nu este decît o cacealma politică a FDSN-ului, care încearcă să fugă de responsabilitatea guvernării, afirmată public. Acest lucru este însă în totală neconcordanță cu poziția pe care o are FDSN la negocierile privind structura

Parlamentului, care nu reprezintă proporționalitatea rezultată din alegeri, și unde acesta dorește să-și însușească toate pirghiile importante ale puterii legislative, tocmai pe motivul că se află la guvernare.

GHEORGHE ARDELEAN – șeful grupului PUNR din Senat

"FDSN urmărește să nu se erodeze politic"

Numirea d-lui Văcăroiu mi se pare o soluție ce corespunde cu portretul-robot făcut de domnia Iliescu și Gherman. Noi nu am fost foarte favorabili guvernului de tehnicieni și, deși poate fi adevărată aserțiunea "tehnicienii sînt capabili să

scoată țara din prăpastie", dacă totuși nu o scot, se pune problema în fața cui răspunde acest executiv dacă el nu este angrenat politic. Este foarte simplu să spui apoi "acest profesionist a încercat dar n-a reușit". FDSN urmărește să nu se erodeze politic promovînd un prim-ministru "independent". Noi nu refuzăm să intrăm în guvern, dar se pare că la ora actuală FDSN nu dorește să implice și alte forțe politice, ci numai să-și împartă funcțiile guvernamentale în interiorul partidului și cu niște profesioniști. Dacă vom fi totuși solicitați, acceptăm cu o singură condiție: să avem posibilitatea să restructurăm la ministerele respective tot ce este în afara funcționarului public, tot ce este suprastructură, de la ministru pînă la șef de departament.

IOAN BĂNCESCU – senator FDSN

"Dl. Văcăroiu este un român autentic chiar și după nume"
Din informațiile pe care le-am primit, am înțeles că dl. Văcăroiu este un reputat specialist

● EVENIMENT ● EVENIMENT ● EVENIMENT ● EVENIMENT ●

GREVA ȘOFERILOR

Marți 10 octombrie a avut loc în București un marș al șoferilor, urmat de un miting în Piața Aviatorilor. Sindicatul șoferilor i s-au alăturat Federația profesorilor și Sindicatul Sanitas. Șoferii au protestat împotriva scumpirii carburanților, ale cărei rațiuni au fost "economice, nu politice". Prețul de cost al benzinei calculat de ei este 161 lei/litru, dar diferența pînă la 220 lei/litru nu a putut fi justificată de guvern. De asemenea, șoferii s-au pronunțat împotriva acaparării de către cetățenii străini, mai ales turci, a unei mari părți din societățile comerciale, inclusiv cele de transporturi și împotriva embargoului impus fostei Iugoslavii, care duce atît la sărăcirea ei, cît și a României.

FSN – conferință de presă

În ciuda întrebărilor insistente ale ziariștilor, prezenți la conferințele de presă din 5-6 noiembrie, liderii FSN s-au ferit să dea amănunte despre activitatea d-lui Văcăroiu și despre colaborarea cu el. Au predominat formulările ambigue – "este un foarte bun finanțist, dar să vedem cum va fi ca prim-ministru", "nu-i putem intenta proces de intenții d-lui Văcăroiu", "nu e vorba de opoziție față de persoana desemnată în funcția de prim-ministru" etc. În privința demiterii d-lui Văcăroiu din funcția de secretar de stat la Ministerul Finanțelor, cu ocazia remanierei guvernamentale din 17 octombrie 1990, s-a negat această demitere, care n-ar fi fost decît o "traducere" a cărei vină o poartă dl. Stolojan, prin hotărîrea sa de reducere a numărului de

posturi de secretari de stat. O singură acuzație directă venită din partea d-lui Petre Roman: dl. Văcăroiu, în calitate de șef al Departamentului de Taxe și Impozite, ar fi fost "lipsit de inițiativă", pentru că nu a pus impozite pe veniturile întreprinderilor mici. Aceste întreprinderi fuseseră scutite de impozite prin decretul-lege nr. 54 din aprilie 1990, ce avea ca scop încurajarea dezvoltării lor, dar, în condițiile în care au acumulat venituri de miliarde de lei, încadrarea lor în prevederile acestui decret-lege nu mai e potrivită.

Vineri 6 noiembrie a urmat o conferință de presă extraordinară. Domnia Adrian Severin și Radu Berceanu au făcut public blocajul la care s-a ajuns în urma negocierilor privind repartizarea președinției comisiilor parlamentare. Ceea ce era previzibil s-a produs: FDSN, alinîndu-se cu PSM, PRM și, mai camuflat, cu

MASĂ ROTUNDĂ LA G.D.S.

În ultimele săptămâni, Uniunea Democratică a Maghiarilor din România a inițiat o serie de documente și luări de poziție care au sensibilizat opinia publică. Declarația de la Cluj, dar și mai puțin cunoscutele Interpretări din Simpozionul de la Tîrgu-Mureș (30 octombrie-1 noiembrie), folosesc concepte, idei privilegiate la minorități și la problema națională, care par neclare ori insuficient argumentate. După cum se știe, extremismul naționalist a profitat de situație, incitând din nou la ură, atacând din nou valorile democratice. În acest context, Grupul pentru Dialog Social a propus o primă discuție cu reprezentanții al U.D.M.R., pentru ca împreună să se aprofundeze chestiunile ridicate de aceasta, evitându-se greșeli care afectează interesele ambelor comunități, de români și de maghiari (ca și ale altor etnii).

Sensul termenului de autonomie

GABRIEL ANDREESCU: După declarația UDMR de la Cluj, cum atmosfera a devenit suficient de fierbinte, am considerat că un dialog este în beneficiul tuturor. Unii dintre noi am fost la Tîrgu-Mureș și discuțiile de acolo au ridicat chestiuni de principiu, pe care le socotim importante. Mă refer la două dintre ele: în primul rând, dl. Frunda a ținut să prezinte drepturile colective ca avind în acest moment prioritate față de drepturile individuale. A doua chestiune se referă la o tipologie a minorităților: cele care sînt minorități naționale - adică au o cultură, o forță, o prezență socială în stare să acopere acest cuvînt - și cele care nu pot fi considerate minorități naționale. Eu aș propune să discutăm mai întîi despre Declarația de la Cluj, ce este în spatele ei și pe urmă să încercăm să aflăm împreună care este sensul principalului termen în discuție - cel de autonomie, urmînd ca apoi să ne oprim la temele ridicate la Tîrgu-Mureș.

VARGA ATTILA (jurist, deputat UDMR): Am să încep cu câteva lămuriri, legate de Declarația de la Cluj. Această problemă poate fi privită alît sub aspectul diferitelor noțiuni folosite acolo, cît și sub aspectul oportunității lansării acestei declarații. Prima noțiune care se leagă de această declarație este cea de autonomie, față de care s-au manifestat neînțelegeri, vehiculîndu-se ideea că am fi în afara legii, că am depășit limitele constituționale. Noi am mai spus, o spunem și acum și o vom spune în toate ocaziile: nu sîntem în afara legii. Revenind la autonomie, noi avem premisele legale chiar în Constituție, unde noțiunea de autonomie apare în principal în trei cazuri: în legătură cu confesiunile, în legătură cu autonomia universitară și în legătură cu autonomia locală. În toate cele trei cazuri este vorba despre niște comunități formate pe diferite criterii: fie religioase, fie de învățămînt, fie pe criteriu administrativ-teritorial. Dacă noi, minoritatea maghiară din România, ne considerăm o comunitate și nu numai persoane aparținînd unei minorități, atunci, ținînd cont că legea admite, ne-am îngăduit, în funcție și de aspirațiile noastre, să pretîndem (poate că nu este termenul cel mai potrivit) autonomie. Ce înseamnă în fond această autonomie? Înseamnă că în problemele care ne privesc pe noi, pentru a ne păstra identitatea (ceea ce, de asemenea, există în Constituție la art. 6), să avem noi puterea de decizie. Aceasta nu vizează în nici un fel nici integritatea teritorială, nici

suveranitatea, nici independența țării. Mergînd mai amănunțit, pe linie juridică, putem face o analogie și mai concretă: legea administrației publice locale, care, în primul articol, consfințește autonomia locală. Tot în această lege, în art. 4 scrie: comunele, orașele și județele sînt persoane juridice (nu consiliile locale, nu primăriile, ci comunitatea - comuna, orașul, județul). Tot în art. 4 alin. 2 (ne referim, bineînțeles, la un aspect foarte specific, la domeniul public al comunelor, orașelor) se declară că, în legătură cu aceste probleme, comunele, orașele, județele sînt persoane juridice de drept public. Ceea ce înseamnă o diferență față de persoana juridică de drept civil. Poate veți întreba de ce ne considerăm o comunitate și de ce nu ne definim ca persoane aparținînd unei minorități. Trebuie să spun că nici Constituția și nici alte legi nu au definit statutul minorităților. De aceea, noi ne rezervăm dreptul de a ne autodefini. Referitor la drepturile colective, raționamentul este următorul: egalitatea între persoane trebuie realizată la nivel individual. Dar, pe undeva, nu numai persoanele trebuie să fie egale, ci și comunitățile sau naționalitățile. Și acestea se poate realiza, pe de o parte, prin drepturile omului - drepturile individuale -, dar, dacă o comunitate este lezată în anumite drepturi, atunci înseamnă - deși pare foarte simplist - că și ea are niște drepturi. Bineînțeles că și în această privință sînt foarte multe discuții, opinii.

GABRIEL ANDREESCU: Aș dori să ne oprim asupra conceptului de autonomie, amintînd următorul lucru: convențiile internaționale - cea de la Madrid, cea de la Copenhaga, Charta de la Paris pentru "O Nouă Europă" - introduc ideea că pentru afirmarea identității minorităților se pot folosi o sumă de formule legislative, care includ autonomia, în diferite forme, care nu sînt precizate. Este vorba de posibilități, nu de obligații ale statelor semnatare. În contextul legislației actuale de la noi, considerați că nu vă este asigurată identitatea și ați găsit că autonomia se dovedește o formulă?

Autonomie și teritorialitate

MARIANA CELAC: Mi se pare că autonomiile despre care s-a vorbit, și care sînt menționate în Constituție, au un element comun: cel al unei anume teritorialități. Biserica își exercită autonomia în teritoriile ei, universitatea în teritoriile ei, autonomia locală în teritoriul ei. Deci întrebarea mea este: care ar fi recipientul, hai să zic "teritorial", al ideii de autonomie a minorității, alît decît cel al autonomiei locale al unei comunități? Nu cumva, în cele din urmă, autonomia comunităților locale ar putea fi și purtătoarea autonomiei rezultate din etnie?

Minoritatea națională este persoană juridică?

SORIN VIERU: Un lucru mi se pare esențial: dacă o minoritate națională este o persoană juridică, vreau să întreb cum este rezolvată această problemă în dreptul internațional. Dacă s-a pus această problemă, dacă sînt diferite opinii sau dacă propunerea vizează introducerea unui concept nou. Pentru că nu poți acorda drepturi decît unei persoane fizice sau unei persoane juridice. Dacă orașul se bucură de anumite drepturi, înseamnă că el este recunoscut ca persoană juridică și nu cred că aceasta este o revoluție în dreptul internațional. Nu știu dacă minoritățile naționale sînt asemenea persoane juridice și nu știu care este situația în legislația altor țări. Pentru că, înainte de a vorbi despre drepturile cuiva, trebuie să recunoști ca persoană juridică sau fizică această entitate.

ȘTEFANA STERIADE: Eu v-aș ruga să ne precizați mai mult în ce măsură universitatea în limba maghiară este mai lezată în autonomia ei decît universitățile în limba română.

Un alt tip de autonomie decît cele deja existente?

ANDREI CORNEA: Întrebarea mea este mult mai legată de un context pragmatic și, aș zice, unul politic, al apariției acestei declarații. Ceea ce m-a nedumerit puțin, ținînd seama și de ceea ce ați spus dvs. și de ceea ce au spus și alți reprezentanți ai UDMR: în măsura în care această autonomie este văzută ca ținînd de contextul Constituției și de cel al legilor (sau, mai exact, de cum ar trebui să se aplice legile), deci dacă, legal vorbind, această declarație se înserează în contextul Constituției, pentru ce în declarația dvs. nu s-a făcut o referință la Constituție în această chestiune și la alte tipuri de autonomii acceptate în principiu de majoritatea lumii. Cu alte cuvinte, de ce a apărut că ar fi vorba despre un alt tip de autonomie decît cele deja existente și cele deja garantate, măcar formal?

Problema identității minorităților în raport cu statul-națiune

SORIN ANTOHI: Sistemul de drept al statului-națiune nu poate funcționa decît ca gestiuone, ca administrație de obiecte identice. Pentru asta, istoria secolului XIX și a secolului XX este o istorie a producției de obiecte omogene, obiecte identice, printr-un mecanism al statului care se dezvoltă, după cum știm, în această perioadă (educația, propaganda, mijloacele statului care produc obiecte identice gestionabile astfel). În momentul în care problema minorității se pune în ansamblul dreptului statului-națiune, omogenitatea - care este premisa fundamentală a acestui sistem de drept - este provocată foarte serios. Și atunci statele-națiune se aranjează într-o manieră sau alta în legătură cu obiectele eterogene pentru a le stabili o funcționare în cadrul ansamblului presupus omogen. Tot secolul XIX în materie de drept încearcă să eufemizeze sau să exorcizeze tradiția de ancien regime, care include autonomiile locale, include particularismele. Problema este următoarea - este o problemă teoretică și una practică în același timp: în ce măsură vedeți dvs. o rezolvare juridică a poziției și a identității - dacă vreți, în linia dreptului la diferență - în ansamblul dreptului statului-națiune, dacă rezolvările care se dau în mod curent nu sînt un fel de pastije sau anacronice ale sistemului de drept de ancien regime și dacă chestiunile de autonomie care se pun acum în România nu sînt ele rezolvabile în sistemul de drept curent practicat în lume printr-o aplicare mai riguroasă a principiului subsidiarității.

Autonomia locală nu rezolvă problemele

VARGA ATTILA: Cred că dacă aș putea să răspund la toate acestea astfel încît să vă lămuresc și pe dvs., dar și pe mine, ar fi perfect. Aș dori să încep cu acea întrebare foarte exactă: dacă autonomia locală ar exista și s-ar dezvolta așa cum ar trebui, și nu cum se prezintă acum, ar rezolva și problemele minorităților naționale? Sigur că dacă o autonomie locală administrativă ar exista, foarte multe probleme ale minorităților ar putea fi rezolvate pe această cale. Or, în momentul de față, mi se pare nefiresc faptul că problemele minorităților naționale sînt aduse la nivelul unui politicianism, așa cum este astăzi. Concret. Să zicem că există autonomie locală la Cluj. Prin opțiunea politică a cetățenilor din orașul respectiv, ar ieși un rezultat. Problema minorităților este lezată pe seama acestei opțiuni politice. Eu nu cred că aceasta este o rezolvare. După părerea noastră, în momentul de față, autonomia locală existentă pe plan legislativ și pe plan practic nu rezolvă această problemă. De aceea, noi dorim o autonomie funcțională, instituțională. Bineînțeles, numai în acele domenii unde sîntem nemijlocit interesați și care țin de păstrarea și dezvoltarea identității

este lezată în autonomia locală. Bineînțeles, în cadrul întregului învățămînt cu predă separat, de la școli elementare pînă la învățămîntul superior. Nu învățămînt separat doar cu limba de predă, ci învățămînt, de care ține de ceea ce dezvoltarea identității numărului mare de această comunitate; învățămîntul este ceva

autonomia din învățămîntul din învățămîntul din învățămînt, am fost în Co discutarea autonomiei

Ultimele poziții ale privitor la și probleme

noastre. Deci nu e vorba de o administrație paralelă, o administrație - să zicem - maghiară. Într-o conferință de presă am fost întrebați dacă dorim poliție maghiară sau poșta maghiară... Nu dorim. Dorim autonomie în învățămînt, cultură, religie.

FERENC ZSUZSANNA (ziaristă): Cu autonomia e foarte frumos... Dar acum un an, la Radio București - o instituție importantă, de 50 de ani -, aveam o emisiune în limba maghiară. De un an de zile s-a schimbat conducerea. Peste departamentul naționalităților e o individă care nu cunoaște nici o limbă. Și, înainte să vorbim de autonomie, dvs. ar fi trebuit să protestați, nu?

Dorim învățămînt cu predare în limba maghiară pentru păstrarea și dezvoltarea identității

VARGA ATTILA: În legătură cu autonomia universitară. Sistemul universitar din România

în învățămînt același în celelalte domenii: centralizare și de a ridica luarea deciziilor.

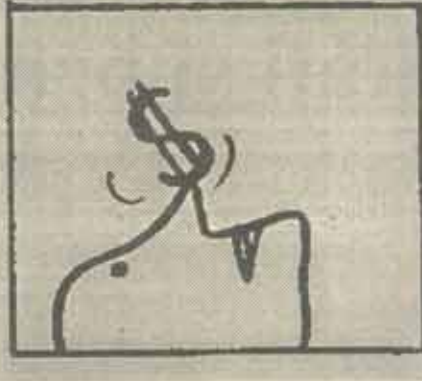
Comunitate personalitate

VARGA ATTILA: Oarecare comunitate poate să aibă - și are juridică, de ce o altă criteriu etnic, să nu? Legiuratorul face dec comunități, a două ca de drept civil și a fi public. Poate că eu domenii "comparați practice", naționali Italia de Nord s-a rea pentru germanii de ad SZILÁGYI ZSOLT: în Estonia, legea prive menționază și ea co aparținînd minorităților naționale. Tipul de au Declarația de la Cluj e de autonomie decît ce Constituție. Din mom trei tipuri de autonom putem lansa o ofertă p

DANIEL DĂIANU DINAMICA DEZECHILIBRELOR ȘI TRANZIȚIA (III)

Foto: GNA MOON

VASILE PILAT CONVORBIRI LIBERE DESPRE TRANZIȚIE (IX)

Foto: GNA MOON

III. Stabilizarea și evoluția dezechilibrelor

(Urmare din nr. 43)

Programul nu a putut stopa inflația (vezi Tabel 3). În plus, restricționarea creditului real, determinată de saltul uriaș al prețurilor (după liberalizare), urmat de o creștere continuă a acestora (indicele prețurilor a atins 352,2% în octombrie 1991 față de momentul liberalizării), nu a reușit să tempereze declinul producției. Volumul arieratelor a crescut exponențial, atingând circa 80% din PIB la sfârșitul anului. În același timp, diferența dintre cele două cursuri de schimb s-a menținut, exporturile au fost, în continuare, apatice, iar comerțul în cadrul CAER s-a prăbușit.

La sfârșitul anului 1991 s-a produs o "compensare globală" ca mijloc de reducere a arieratelor întreprinderilor. Deși creditele suplimentare au fost, în cea mai mare parte, sterilizate, faptul a adus în actualitate problema riscului moral. O realizare a programului a fost că a eliminat excedentul monetar.

La sfârșitul anului 1991, în cadrul sistemului au început să se manifeste tensiuni crescînde: un curs de schimb oficial supraevaluat și - corelat - un regim comercial excesiv de liberal, prețuri prea scăzute pentru energie și materii prime (care au favorizat consumul), influx de capital insuficient pentru a compensa nivelul scăzut al economisirii interne și slăbiciunea investițiilor. Mișcarea strategică din noiembrie 1991, unificarea cursurilor de schimb¹⁵⁾ și introducerea convertibilității interne limitate a devenit inoperantă, într-o perioadă scurtă de timp, din mai multe motive; în principal din lipsa finanțării externe și a opțiunii pentru un curs de schimb supraevaluat. Timp de mai multe luni, cursul de schimb s-a menținut la 200 lei/1 dolar, ceea ce a însemnat un dezechilibru crescînd între oferta și cererea de valută¹⁶⁾; s-au acumulat cereri de valută în exces. Numeroși exportatori și importatori au găsit o soluție în practicarea tranzacțiilor tip barter care au introdus un curs de schimb implicit în funcționarea economiei. Acest curs de schimb implicit a atenuat efectele nefavorabile ale supraevaluării. Totuși, scurgerea de capital și nivelul scăzut al exporturilor au declanșat o alarmă serioasă. Politica economică avea nevoie de o revizuire care, printre altele, să restaureze convertibilitatea internă.

Rezultatul deciziilor luate în primăvara acestui an constituie - după părerea mea - un bun studiu de caz pentru înțelegerea opțiunilor critice cu care se confruntă politica macroeconomică în cursul tranziției. În esență, factorii de decizie au trebuit să decidă asupra unei combinații optime de dezechilibre pe termen scurt, care să amelioreze performanțele și să soluționeze constrîngerile majore pentru politica economică. Modul de a raționa a fost acela că efectele luptei împotriva inflației - care implica măsuri de austeritate - pot fi contracarate de efectul de antrenare al unei politici care să stimuleze exporturile și să atragă capitalul străin; mărirea exporturilor și restaurarea convertibilității interne reprezintă o necesitate, întrucât economia era în pericol să se sufocă. Ideea stimulării exportului a fost consolidată de cerințele de perspectivă ale politicii de reformă: atingerea unui curs de schimb de echilibru, stabilirea dobînzilor la niveluri reale pozitive (care să încurajeze economisirea și să reducă presiunea asupra cursului de schimb), adoptarea unor măsuri speciale de promovare a exporturilor, elaborarea unei politici industriale (de restructurare) care să permită impunerea disciplinei financiare (lupta împotriva arieratelor) prin diferențierea între "blieși buni" și "blieși răi".

Doi controverse majore s-au degajat în jurul

noului pachet de măsuri introduse în luna mai anul acesta. Una dintre acestea se referă la politica dobînzilor. Mulți ar argumenta că într-o economie în declin puternic și în care se manifestă o înclinație tot mai mică de economisire - din cauza bugetelor în scădere ale gospodăriilor - nu are nici un sens să mărești dobînzile în termeni reali; și ar avea, într-adevăr, câteva elemente valabile. Pe de altă parte, în cazul României, constrîngerea valutară este atât de amenințătoare, iar capacitatea de mărire a exporturilor nu este atât de nesemnificativă încît, în ultimă instanță, s-a preferat alegerea unor rate reale pozitive ale dobînzilor¹⁷⁾. Mai există încă un argument: investițiile interne sînt atât de scăzute, încît atragerea capitalului străin este, de asemenea, o necesitate.

A doua controversă la modă este versiunea românească a celebrei confruntări din anii '50 privind eficacitatea devalorizării. Creșterea dramatică a exporturilor în iunie și surplusurile comerciale în iulie și august au confirmat punctul de vedere conform căruia cursul de schimb trebuia devalorizat substanțial¹⁸⁾. Ceea ce se întîmplă în prezent este încurajator: pentru prima oară de mai multe decenii, România are un singur curs de schimb, balanța comercială s-a echilibrat în ultimele luni, rata inflației este în scădere, influxul de capital este în creștere. Rămîne de văzut dacă motorul exportului va fi suficient de puternic pentru a influența activitatea economică în asemenea măsură încît noul curs al politicii actuale să se dovedească a fi fost o mișcare strategică inteligentă.

15) La nivelul de 184 lei/1 dolar.

16) Determinată de o supraevaluare crescîndă (din cauza inflației) a monedei naționale.

17) La calcularea nivelului real mediu al dobînzilor trebuie considerate și liniile de credit preferențiale (pentru agricultură, export etc.).

18) De la 206 lei/1 dolar în aprilie, a trecut la 226 lei/1 dolar în mai, 304 lei/1 dolar în iunie și 376 lei/1 dolar în iulie (cifre la sfârșitul lunii), peste 400 lei/1 dolar în septembrie.

(Va urma)

Tabel 3

Inflația

octombrie 1990 = 100 Indice lunar		
1991		
ianuarie	158,1	
februarie	169,2	
martie	180,4	
aprilie	228,2	
mai	239,8	
iunie	244,5	
iulie	267,7	
august	297,6	
septembrie	319,4	
octombrie	352,6	
noiembrie	391,0	
decembrie	444,5	
1992		
ianuarie	531,2	119,5
februarie	624,4	112,5
martie	657,3	110,0
aprilie	688,0	104,7
mai	771,3	112,1
iunie	804,1	104,3
iulie		105,2
august		103,4

Sursa: Statistica națională.

(Urmare din nr. 43)

Deci pledați pentru un program de restructurare ca bază a unei politici economice coerente și consecvente. Știu că atât Ministerul Economiei și Finanțelor, cît și Ministerul Industriei au elaborat fiecare câte o lucrare privitoare la strategia restructurării. Ce părere aveți despre ele?

În primul rînd, trebuie salutate inițiativele celor două ministere. Ceea ce este important de subliniat este faptul că, dincolo de diferențele majore dintre ele, ambele au preponderent caracterul de concepție și prognoză parțială, exprimînd pozițiile și metodologiile particulare ale celor două ministere (cu valoare mai ales informativă) și nu caracterul de program. Desigur, și asemenea lucrări sînt necesare și pot fi utile. Dar nici pe departe suficiente. Un program de restructurare nu poate fi conceput decît ca parte integrantă, organică a unui Program al tranziției. Elaborarea lui nu poate face obiectul unui minister, ci al unui organ special - poate de tipul fostei "Comisii Postolache" - independent de orice altă instanță administrativă, abilitat să poată obține de la organele de stat toată informația necesară și să mobilizeze toate competențele necesare din sfera științei și a practicii economice, care să concluzioneze cu toți principalii factori implicați în acest proces - ministerele economice, fondurile proprietății de stat și private, sistemul bancar (prin Asociația Bancherilor), patronatul și sindicatele. Convenit cu toți acești factori, înșuși de guvern și aprobat de parlament, un asemenea Program ar asigura coerența politicilor guvernamentale (fiscal-bugetară, de credit-financiară, investițională, de relații economice externe, vamală, socială, educațională și de informare profesională, din domeniul științei, politicilor de ramură etc.).

Fiindcă s-a vorbit și se vorbește mult despre agricultură, ce loc credeți că ar trebui să ocupe această ramură într-un astfel de Program?

Din considerente de securitate națională în primul rînd, orice economie națională trebuie să-și asigure un nivel al producției agricole capabil să satisfacă, într-un cît mai înalt grad, nevoile interne de consum. Aceasta chiar dacă respectivă producție, în termenii unei piețe libere, este inefficientă și, drept urmare, se cere subsidiată. Este o politică practică în mai toate țările dezvoltate. În Piața Comună - la scara întregii comunități. În prezent, la noi, dată fiind situația dramatică în care a fost adusă de o politică micșopă (zic micșopă căci, poate datorită naivității mele, nu îndrăznesc să cred că și-ar avea sursa într-o poziție deliberată), agriculturii trebuie să i se acorde prioritate. Este un lucru indiscutabil. Se pare însă că începînd cu programul celui de-al doilea guvern Roman, s-a conturat și continuă să se mențină, cu sprijinul propagandistic al unor pseudoekonomiști, o optică conform căreia agricultura, împreună cu turismul, ar trebui să devină axul, coloana vertebrală, componenta definitorie a economiei românești, industria urmînd a fi "restructurată" în funcție de acest ax. Deci, să ne dezindustrializăm?! Să ne întoarcem la statutul de țară industrial-agrară?! Din oportunism, susținătorii acestei orientări l-au "uitat" pe Manoiilescu, au "uitat" întreaga experiență mondială din ultimul secol și jumătate și au înlocuit critica "industrializării socialiste" cu o aberantă, implicit respingere

a industrializării. Priviți puțin în curtea țărilor dezvoltate. Care dintre ele asigură prin dezvoltarea agriculturii finanțarea celorlalte ramuri? În fapt, cum am mai menționat, agricultura este, în cele mai multe din aceste țări, subsidiată - în primul rînd, evident, de industrie. Și va trebui să o subsidiem și noi. De altfel, "intrarea în Europa" va însemna și limitarea creșterii producției noastre agricole la nivelul la care nu va afecta interesele Comunității Europene. Cazul Poloniei, careia acordarea statutului de "membru asociat" i-a fost condiționată de respectarea unor plafoane maxime la producția unor produse agricole - condiționare ce a provocat reacția violentă a lui Lech Walesa - este mai mult decît elocvent în privința aceasta. De aceea este de importanță vitală pentru viitorul țării ca industria să ocupe locul central în strategia noastră de restructurare.

Dar tocmai restructurarea industriei este problema cea mai dificilă. Ce fel de industrie proiectăm?

Dificilă este puțin spus, în special în cazul industriilor producătoare de mijloace de producție - de bunuri de capital și consum intermediar - cărora le revenea în 1989 circa 75% din totalul producției industriale. Schimbarea radicală a structurii piețelor (de aprovizionare și desfacere, interne și externe), cît și a condițiilor economice ale schimburilor (ca urmare a dispariției C.A.E.R., căderii drastice a investițiilor și sistemului prețurilor libere), reclamă o și mai radicală schimbare în structura producției și, respectiv, a capacităților de producție. Or, realizarea acestei schimbări implică imense resurse financiar-valutare, de cunoștințe și capital uman, precum și imense costuri generate de lichidările și restrîngerile de producție și capacități.

Cum ar trebui să arate configurația industriei noastre, "proiectată" și urmărită prin Programul de restructurare? Răspunsul analitic la această întrebare poate fi dat numai pe baza unor largi, multilaterale și laborioase analize concrete ale stărilor actuale din fiecare ramură și subramură, evoluției dimensiunii și structurii cererii interne și externe, perspectivelor piețelor de aprovizionare externă, potențialului efectiv și mobilizabil de resurse necesare restructurării.

Totuși, pe baza celor discutate pînă acum, pot fi formulate câteva modalități și principii ale desfășurării procesului de restructurare. Astfel:

- pe termen lung, este necesară depășirea caracterului extrem de diversificat, cvasiatarhic al industriei prelucrătoare românești, în beneficiul unei structuri selective, integrată în diviziunea mondială a muncii pe baza specializării internaționale a producției;

- selectivitatea nu privește ramurile și marile subramuri ale industriei, ci produsele și grupele de produse;

- ritmul și amploarea abandonărilor și restrîngerilor de producție a unor bunuri trebuie să fie cît mai strîns corelate cu ritmul și amploarea lărgirii și înnoirii producției altora, astfel încît producția industrială, în ansamblul ei, să nu cunoască foarte mari căderi.

(Va urma)

A consemnat
GABRIELA ADAMEȘTEANU

MONICA LOVINESCU

"GARDĂ INVERSĂ"

de PAUL GOMA

Numeroase sunt romanele având drept subiect evadarea dintr-o țară totalitară. După cite știm, nu s-a scris încă nici unul al "înțoarcerii" într-o astfel de țară. Până la romanul lui Paul Goma, *Gardă Inversă*, apărut la Gallimard, în traducerea franceză a lui Șerban Cristovici, sub titlul *Garde Inverse*.

Sosind, în ordinea publicării, imediat după *Le Tremblement des Hommes* - mărturia lui Paul Goma asupra mișcării pentru drepturile omului din 1977, în România, apărută la editura Seuil - *Gardă Inversă* se situează, prin acțiunea sa, înainte de această dată. La capătul unei călătorii în Occident, Paul Goma rămăsese timp de vreun an la Paris și obținuse și venirea soției sale. Avea el să rămână în Occident? În România - după cum o vedem la lectura acestui roman autobiografic - nimeni nu se gîdea c-ar putea să se întoarcă, în 1973. Să se întoarcă pentru ce? Pentru a se regăsi fără de lucru (în timpul absenței sale fusese dat afară din redacția "României literare" - bineînțeles fără a fi fost anunțat în nici un fel)? Pentru a continua să-și vadă toate manuscrisele interzise? Pentru a-i fi refuzată pină și simpla semnătură? Pentru a fi urmărit sistematic de agenții Securității, și a fi tratat de agent el însuși, de către unii cunoscuți? Cum toată lumea visează la un pașaport, fericitul muritor care obține un astfel de privilegiu și, într-un fel, îl sfidează, nerămînind în Occident, nu poate decît să fie prost văzut de toată lumea: la nivelul "oficial", fiindcă autoritățile sperau astfel să se dezbrace de scriitorul contestatar, de această pasăre rară și stîngheritoare în peisajul literar românesc; la nivelul omului de rînd, fiindcă refuzase să profite de o șansă excepțională; la acela al confrărilor săi, în sfîrșit, fiindcă un astfel de exemplu de curaj făcea să reiasă și mai tare, prin contrast, resemnarea unora, aranjamentele sau lașitatea altora.

De n-ar fi decît originalitatea temei, și *Gardă Inversă* tot ar reține atenția. Dar ar fi o mărturie și nu un roman. Or, nu numai că e un roman, dar, prin tehnicile de scriitură foarte apropiate de cele din *Ostinato*, prin narațiunea ce explodează și se recompune în tot atîtea acțiuni paralele, *Gardă Inversă* ne duce cu gîndul la sintagma Françoisei Wagnier, definindu-l pe Goma în ziarul "Le Monde" drept: "un Joyce al universului penitenciar".

Există, într-adevăr, în acest roman, mai multe romane. Acela al mamei. Acela al urmăririi. Acela al scriitorilor.

Romanul mamei, în primul rînd. Naratorul se duce, în fiecare zi, la spital, unde mama lui moare de o scleroză în plăci. Nu e o moarte, e o lentă, atroce descompunere, este o moarte de a nu putea muri. Ca un lov nemaiavînd nici măcar puterea să-l apostrofeze pe Dumnezeu. Și acest fiu, care nu mai poate face nimic pentru mama lui, nu găsește decît un mijloc de a o ajuta să moară: să povestească, să-și povestească moartea ei. S-o ajute să moară, "scriindu-i moartea". "Azi, mama..." este leitmotivul, fraza-semnal ce-i îngăduie, în nesfîrșite variații, să se surprindă pe sine în clipa cînd i-ar fi anunțată această moarte și apoi să descrie o înmormîntare, alta, și pe urmă alta, un alai de înmormîntări. Descătușarea la care visează pentru ea n-o dorește oare și pentru

sine? Lingă patul ei de spital, înecat de mirosurile fetide ale trupului măcinat de boală, sfișiat de iubirea ce i-o poartă, dar și de dorința de nemărturisit de a regăsi cît mai repede acru curat de afară și universul celor sănătoși, acest fel de a-și închipui moartea ei ține de exorcism. Paginile gîfînd parcă între atrocitate și adorație sunt cele mai halucinante ale cărții.

Al doilea roman, al urmăririi, ne așteaptă la poarta spitalului. Și pătrunde chiar și în spital, deoarece agenții Securității nu se lasă oprîți de pragul nici unei suferințe. Ei vin să interogheze, să bruscheze o mamă în agonie, căutînd sub salteaua ei manuscrisele fiului, spre a-l împiedica să le trimită în Occident. Naratorul, ca și soția lui, se simt urmăriți, oriunde s-ar duce. Agenții sunt fie cei obișnușiți, familiari, fie cu totul neașteptați, ca fata tînără, ea însăși fugărită de narator, după ce-l fugărise. Filaj, fugă, capcană se înscriu parcă în filigranul unui roman polișt ce nu datorează însă nimic ficțiunii, aparținînd dimpotrivă cotidianului cel mai plat, cel mai nesemnificativ, riscînd, la limită, să se transforme într-un fel de obișnuință. Or, obișnuința, chiar și aceea a unui coșmar, riscă să adoarmă spiritul. Spre a-l menține în stare de veghe, naratorul urmărește, cum spuneam, pe urmăriitor, răstoarnă rolurile, rămînînd astfel "în gardă".

Al treilea roman este un tablou de moravuri literare. De la fostul scriitor stalinist, dezgustat de a se fi arătat atît de fanatic sau de credul și devenind prietenul celui mai anti-conformist dintre colegii săi, naratorul, pină la cenzorii, rafinați acum și fără iluzii, oferind naratorului prietenia lor - la urma urmei nu sunt ei singurii săi cititori în românește? -, obsedați cu toți de drumul luat de manuscrisele lui spre Occident unde vor fi editate în limbi străine, Paul Goma dezvoltăie cititorului francez fața adevărată a sfîrșitului ideologiei, a domniei nu numai a aranjamentului dar și a dublei gîndiri. Înainte de a vorbi, în apartamentul unor prieteni, cenzorul însuși, în cazul de față o femeie, acoperă telefonul cu o pernă, iar un membru al Comitetului Central vorbește despre regim în termeni ce ar face să roșescă în Apus și pe cel mai înrăit anti-comunist. Oboseala este aproape generală, ca și dorința de a face carieră, iar dublul limbaj este bine pus la punct: unul după ce ai acoperit telefonul cu perna, altul de tribună, de ziar, de zădîrnă. Descriind schematic atmosfera din casa fostului scriitor stalinist, Zeno, am putea lăsa impresia falsă că ar fi vorba de o condamnare, de indignări etice. Nimic din toate acestea. Totul se diluează în tăceri jenate, izbucnește în certuri cu aparent alte motive, se transformă în logoreea unei culpabilități camuflată.

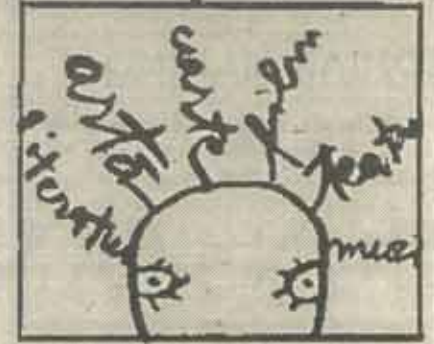
De altminteri, faptul de a fi separat ceea ce autorul a alternat și înmănușat, printr-o

scriitură familiarizată cu trecerea imperceptibilă de la monologul interior la descrierea realistă, de la lirism la transcrierea fidelă ca un magnetofon a trivialității dialogurilor cotidiene, de a fi despărțit, pentru facilitarea expunerii, cele trei povestiri împletindu-se de fapt în una singură, nu putea să excludă riscul de a clarifica, dîndu-i în plus și o notă moralizatoare, un text ce n-are nimic nici dintr-un pamflet, nici dintr-o demonstrație. Un text lipsit de patetisme. Umorul negru și un limbaj crud - deseori argotic - au o forță corozivă ce dizolvă țipătul și lacrimile. Mulindu-se cel mai adesea pe limba vorbită, surprinsă și amplificată cu o acuitate rar înfîntă, stilul lui Paul Goma este, în sine, un denunț virulent de eficace al tuturor clișeele de gîndire.

Gardă Inversă poate fi deci citit ca o mărturie, ca un roman realist, ca un roman modern, ca oglinda unei lumi închise asupra fricii sale, ca atrocea povestire a unei morți imposibile, și, la fiecare nivel, lectura e totalizantă.

Ar mai rămîne de explicat titlul. *Gardă Inversă* - termenul aparține boxului și indică schimbarea brațului cu care lovești. Nu sîngul - cu care te bătuseși pină acum -, ci dreptul. În acest sens, titlul e premonitoriu, deoarece *Gardă Inversă* a fost scris de Paul Goma la București în 1976, înainte deci de a prevedea că va declanșa în România o mișcare a drepturilor omului. *Gardă Inversă* anunța încă

CULTURA

de pe atunci Cutremurul oamenilor. Și numai înverșunarea acestor evenimente face ca aceste două cărți să apară acum, aproape în același timp, în librăriile franceze, unde vin să se adauge celorlalte patru cărți ale lui Goma, apărute din 1971 încoace la Gallimard: *Ostinato*, *Ușa*, *Gherla* și *În cerc*. Șase cărți ale sale deci, trei edituri pariziene care-l publică: Paul Goma, scriitorul cel mai cenzurat în România, a văzut apărîndu-i în Occident o operă. Scrisă între două închisori, mai multe anchete, nesfîrșite urmăriri, o activitate de disidență hăituită dar fermă, opera lui Paul Goma constituie, pină acum, contribuția cea mai densă la memoria carcerală a României.

Paris, martie 1979

Notă:

Romanul nu a fost încă publicat în România

Institutul pentru Științe Umaniste din Viena (Institut für die Wissenschaften vom Menschen sau IWM)

organizează un program de Visiting Fellowship. La acest program sînt invitați traducători consacrați care au în proiect traducerea unei lucrări importante din domeniul literaturii și științelor umaniste. Prezintă interes pentru program traduceri dintr-o limbă est-europeană într-una vest-europeană sau invers.

Candidații acceptați vor primi o bursă care să le acopere o ședere de șase luni la Institutul de Științe Umaniste pentru a-și realiza proiectul. În această perioadă ei vor beneficia de un birou, un calculator IBM-PC și de acces la sursele de informare din institut (biblioteci etc.).

Traducerile realizate în cadrul acestui program vor fi proprietatea IWM.

În vederea selecției, candidații vor trimite pe adresa: Karolina Niententhal

Institut für die Wissenschaften vom Menschen

A-1090 WIEN, Spittelauer Lände 3

Tel. (0222) 31358-0

Fax 3135830

un dosar ce va conține:

- un curriculum vitae

- o listă a publicațiilor anterioare

- numele lucrării ce va fi tradusă

- numele editorului care se pregătește să publice traducerea. Vor fi preferați traducătorii care au deja un acord cu editorul privind publicarea traducerii ce va fi prezentată în cadrul acestui program. Dosarele se primesc la institut pină la data de 31 decembrie 1992 și vor fi analizate de o comisie internațională. Candidații admiși vor fi anunțați pină la data de 30 aprilie 1993.

Pentru informații suplimentare adresați-vă domnișoarei Lorita Constantinescu, la sediul Fundației Soros din Calea Victoriei 133, București, telefon 506325, fax 120284.

Corespondență din Washington

PEISAJ DUPĂ BĂTĂLIE

Marți 3 noiembrie 1992

În Statele Unite, învingătorul în alegerile prezidențiale nu este o rezultantă directă a votului popular pe ansamblul țării, ci a numărului de electori obținut de candidați în Colegiul Electoral. Fiecare stat are repartizat un număr de electori, egal cu suma reprezentanților săi în Congres – senatori și membri în Camera Reprezentanților. Ca o regulă generală, candidatul cu numărul cel mai mare de voturi într-un stat obține toți electorii. În aceste condiții, strategiile de campanie își stabilesc prioritățile în funcție de inclinațiile tradiționale ale alegătorilor dintr-un stat sau altul și de ponderea statelor în Colegiul Electoral.

Este suficient să aruncăm o privire pe harta electorală pentru a constata că dacă, de exemplu, câștigă în California cu un vot diferență, un candidat ar avea mai mulți electori decât dacă obține victorii clare în Nevada, Oregon, Washington, Idaho, Utah, Arizona, Montana, Wyoming și New Mexico, luate la un loc. Așa se explică faptul că, deși diferența în votul popular între Bill Clinton și George Bush a fost de numai 5 procente (43% Clinton și 38% Bush), cea din Colegiul Electoral crează aparența unei victorii mai clare (370 de electori pentru Clinton și numai 168 pentru Bush).

În condițiile în care aproape toate sondajele îl indicau favorit în săptămâna premergătoare alegerilor pe Clinton în New York, California și Illinois (99 de electori), se aprecia că singura șansă a lui Bush ar fi fost ca pe lângă statele unde era favorit (Texas și Florida) să câștige în câteva state din centrul și estul țării, între care Michigan, Ohio, Pennsylvania și New Jersey, ceea ce s-a și întâmplat.

Se aprecia de asemenea că o prezență relativ mai mare la urne l-ar fi favorizat pe Clinton, ipoteză de altfel verificată: 55% dintre americani cu drept de vot s-au prezentat la urne, față de numai 50% cu patru ani în urmă.

Și astfel s-a scris istoria uneia dintre cele mai spectaculoase victorii electorale împotriva unui președinte în exercițiu.

Democrații au revenit la Casa Albă după 12 ani de absență.

Cum a fost posibil?

Întrebare pe care continuă să și-o pună, probabil, susținătorii campaniei republicane.

După războiul victorios din regiunea Golfului Persic, George Bush se bucura de o popularitate fără precedent pentru un președinte la mijlocul mandatului său. De atunci însă, semnalele oferite de economie s-au dovedit din ce în ce mai alarmante, pe fondul unei crize globale; pentru a folosi un singur indicator – deși ar mai fi numeroși alții de luat în considerare – șomajul în Statele Unite a crescut, în respectul interval, de la 6,5 la 7,5%, mai mic decât în Vestul Europei, de exemplu, dar mai mare decât media anilor '80, când republicanilor – Reagan și Bush – le-a fost incredințată Casa Albă. Apoi mai exista și percepția că din rațiuni ideologice, sau pur și simplu dintr-un exces de încredere, administrația republicană și președintele negau publică pînă și existența problemei, adoptînd o atitudine pasivă și lăsînd aproape exclusiv depășirea situației pe seama pieței libere și a agenților economici particulari. Pe măsură ce vizibilitatea publică a crizei a crescut și alegerile se apropiau, răspunsurile administrației oscilau între eschivă și derută. Apropiindu-se de momentul electoral, campania republicană a demarat greu, lăsînd impresia că mai era purtată de iluzia unui reviriment economic spectaculos care ar fi făcut din re alegerea președintelui Bush un exercițiu facil.

Convenția Republicană a fost acaparată de aripa conservatoare a partidului, propunîndu-și în mai mare măsură etalarea unei ideologii decât un răspuns pozitiv la problemele reale și arzătoare ale populației. Prestațiile președintelui la primele două dezbateri au

fost și ele neconvingătoare, iar ofensiva de campanie, declanșată odată cu cea de-a treia dezbateră, s-a dovedit tardivă. Atacurile d-lui Bush, vizînd credibilitatea guvernatorului de Arkansas, nu au găsit decât un ecran redus în comparație cu cele ale lui Clinton și Perot, vizînd performanța economică a administrației.

Și apoi nu este de desconsiderat – atunci cînd căutăm explicații – și "factorul Clinton", argumentul tinereții, argumentul unei noi generații de lideri politici...

Guvernatorul de Arkansas – un candidat care s-a luptat cu prejudecăți și obstacole, aparent de nedepășit la începutul campaniei sale pentru Casa Albă. A înțeles, se pare, mai bine momentul psihologic și istoric, ceea ce a devenit mai vizibil odată cu selectarea la fel de pozitivă a senatorului de Tennessee, Al Gore, pentru funcția de vicepreședinte.

De atunci s-au înmulțit sloganele legate de schimbare, de nevoia de nou și și-a făcut loc ideea că "la vremuri noi se impun oameni noi", cu un alt tip de experiență și alte percepții asupra realității globale. Electoratul preocupat de erodarea supremației economice a Americii, cu consecințele sale asupra nivelului de trai, a răspuns pozitiv la stimulii campaniei democratice. Același electorat și-a dorit să pună capăt relației tensionate dintre executiv și legislativ, care a dus în câteva rînduri la blocaj decizional.

Din ianuarie 1993, atît Casa Albă, cît și cele două Camere ale Congresului vor fi controlate de democrați. Și astfel "votul de protest" a prins contur, în special votul celor numiți aici "democrați Reagan", reprezentanți ai clasei de mijloc din suburbiile marilor orașe, care în anii '80

au sprijinit pe republicani la Casa Albă și care acum au înclinat balanța în favoarea lui Clinton.

Și apoi – dacă analizăm cauzele celor întîmplate – să nu-l uităm pe Ross Perot, miliardarul texan care a obținut 19% din votul popular, mai mult decât oricare candidat independent de marile partide, de la Roosevelt încolo. "You are the boss, I am Ross" a devenit o deviză a campaniei sale, cu accente populiste dar și substanțiale. Acest slogan subliniază unul dintre adevărurile care stau la baza democrației americane și care a fost reafirmat de cele ce aveau să se întîmple: președintele, membrii Congresului sau ai administrației sînt funcționari publici aleși, angajați de populație pentru a servi interesele țării chiar dacă uneori relația se mai inversează, accidental. Dacă în calitate de angajat al unei firme particulare comiți – cu voie sau nu – erori care-l nemulțumesc pe patron, riscul este să fie concediat; așa se întîmplă și în viața publică, într-o democrație patronul fiind de data aceasta colectivitatea celor cu drept de vot. Un președinte, sau oricare alt funcționar public sau politician ales, nu este un simbol sau o entitate inatacabilă, identificată cu țara sau cu interesul național. Un astfel de funcționar public ales devine extrem de vulnerabil atunci cînd cei pe care îi servește au motive să creadă că nu a înțeles sau nu a acordat suficientă atenție problemelor pe care ei le consideră importante.

Istoria este cea care "face media" realizărilor unei președinții, și dl. Bush și-a exprimat speranța că aceasta îi va fi favorabilă. 62% dintre americani au decis însă că acum este nevoie "de schimbare", iar 43% au incredințat cîrma – pentru prima dată – unor exponenți ai unei generații născute după cel de-al doilea război mondial, care și-a trăit adolescența și tinerețea pe fondul mișcărilor pentru drepturile civile și ale războiului din Vietnam, care s-a maturizat în anii războiului rece și ai conservatorismului economic și care, iată, acum preia inițiativa într-o Americă și o lume schimbată în bine, care oferă însă noi repere de competiție și care aruncă ideologiile în umbra pragmatismului.

VLAD SPENCER

Redacția "22": Gabriela Adameșteanu (redactor-șef), Rodica Palade (redactor-șef adjunct), Gabriel Andreescu, Andrei Cornea (publiciști comentatori), Andreea Pora (șef secție), Oana Armeanu (redactor), Mariana Dinu (secretar general de redacție), Dan Perjovschi (grafician), Anton Burtea (șef serviciu tehnic), Cornelia Nicolae (contabil), Radu Dobândă (șef serviciu corectură), Manuela Gheorghiu (corectură), Gina Marin (fotoreporter), Didina Marc, Maria Filip (procesare texte), Mircea Ionescu, Ioan Condor, Mihnea Chiulia (difuzare).

Responsabil de număr: Rodica Palade

Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Telefon 14 17 76, Fax. 14 15 25.

Tiparul executat la
TIPOREX srl
Tehnoredactare
computerizată
Vali Alexandru